

สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.)
Competencies for Professional Administrators of Basic
Education Institution Office of the Basic
Education Commission

ธิดา ประภาคน์สินคุษ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ค้นหาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์เอกสารเพื่อหาองค์ประกอบที่จำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 3) ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 185 เขตพื้นที่การศึกษา รวม 348 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบ 4) ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด (ส.พ.ฐ.) จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า

สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด ส.พ.ฐ. ประกอบด้วย 2 กลุ่มสมรรถนะ 66 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1. สมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

- 1) จรรยาบรรณ 6 ตัวบ่งชี้ 2) การบริการที่ดี 2 ตัวบ่งชี้ 3) การทำงานเป็นทีม 4 ตัวบ่งชี้
 4) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4 ตัวบ่งชี้ 5) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 2 ตัวบ่งชี้ และ
 2. สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะ
 ผู้บริหารมืออาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1 ความเป็นผู้นำ 10 ตัวบ่งชี้ 1.2 การบริหาร
 จัดการ 6 ตัวบ่งชี้ 1.3 บุคลิกภาพ 7 ตัวบ่งชี้ 2) ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ 12 ตัวบ่งชี้
 3) ทักษะและความชำนาญ 13 ตัวบ่งชี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมในระดับมาก ถึงมากที่สุด เนื่องจากสมรรถนะ
 และตัวบ่งชี้ทุกด้านมีความชัดเจน และตรงกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ
 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวหมายถึงขีดความสามารถของ
 ผู้บริหารที่แสดงออกถึงคุณลักษณะส่วนลึกภายใน เช่น แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ทักษะคิด
 คำนึงม ความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญการ และคุณลักษณะภายนอกที่แสดง
 ออกเป็นพฤติกรรมที่โดดเด่นในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเกณฑ์หรือ
 มาตรฐานที่กำหนดในสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสูงกว่า ซึ่งสามารถวัด
 สังเกตเห็นได้

Abstract

The objective of this research is to propose a find out of Competencies for Professional Administrators of Basic Education Institution and to inspect the competencies for Professional Administrators of the Basic Education Institution, Office of the Basic Education Commission.

The research is based on qualitative research and quantitative research. The research consists of 4 parts: 1) Analyze documents to find the needed competencies for the Professional Basic Education Institution Administrator 2) Competencies draft for the Professional Basic Education Institution Administrator by interviewing 5 experts 3) Research the suitable competencies draft for the Professional Basic Education Institution Administrator by questioning the Professional Basic Education Institution Administrators in 185 education areas, in total 348 persons, analyzing documents by percentage, average, standard deviation and factor analysis 4) Research the suitable competencies draft for the

Professional Basic Education Institution Administrator by seminar of the Professional Basic Education Institution Administrators in total 15 persons.

The results of the research

Competencies of Professional Administrators for Basic Education Institution, Office of the Basic Education Commission consists of 2 competencies groups, 66 indicators : 1. Core competencies based on 5 aspects which are the following 1) Ethics, a total of 6 indicators 2) Service mind, a total of 2 indicators 3) Team work, a total of 4 indicators 4) Achievement motivation, a total of 4 indicators 5) Accumulated expertise in the work field, a total of 2 indicators and 2. Competencies in regular career of the Education Institution Administrator based on 3 aspects : 1) Professional Administrator characteristics, which are based on 3 aspects of the minor components, such as 1.1 Leadership, a total of 10 indicators 1.2 Management Administration, a total of 6 indicators 1.3 Personality, a total of 7 indicators 2) Occupation competencies knowledge, a total of 12 indicators 3) Skills and expertise, a total of 13 indicators.

1. บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรชั้นนำต่างๆในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะ (Competency) หรือความสามารถของบุคคลในองค์กร โดยได้นำแนวคิดสมรรถนะไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานมากขึ้น และยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ที่องค์กรต้องได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับต้นๆ มีการสำรวจพบว่า 708 บริษัททั่วโลกได้นำเอาสมรรถนะหลัก (Core Competency) มาใช้ในการบริหารกันอย่างแพร่หลาย นับเป็น 1 ใน 25 เครื่องมือที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 3 รองจาก Corporate Code of Ethics และแผนกลยุทธ์ (พสุ เดชะรินทร์, 2546, หน้า 13) แสดงว่าสมรรถนะหลักมีบทบาทสำคัญที่จะเข้าไปช่วยให้งานบริหารประสบความสำเร็จ จึงมีผู้สนใจศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักการของสมรรถนะมาปรับใช้เพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้นำสมรรถนะมาใช้ในการบริหารผลงานข้าราชการโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่คาดหวังจากข้าราชการ ในขณะที่เดียวกันก็นำไปใช้ในการบริหารงานทรัพยากรบุคคลด้านอื่นๆ เช่น

การสรรหาและการพัฒนาอีกด้วย (ภัครธรณ์ เทียนไชย, 2552, หน้า 2 ในปี พ.ศ. 2553) ได้มีการปรับปรุงโมเดลสมรรถนะสำหรับข้าราชการพลเรือนไทยและกำหนดขึ้นมาใหม่ โดยสำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดเรื่องมาตรฐานและแนวทางการกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภทบริหาร ประกอบด้วย มาตรฐานด้านความรู้ความสามารถ มาตรฐานด้านทักษะและมาตรฐานด้านสมรรถนะ ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก มี 5 ด้านได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม 2) สมรรถนะทางการบริหาร มี 6 ด้านได้แก่ สภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ การวางกลยุทธ์ภาครัฐ ตำแหน่งประเภทบริหารในแต่ละระดับได้กำหนดให้ต้องมีสมรรถนะที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ (สำนักพัฒนาระบบบำนาญตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ., 2553)

การประยุกต์ใช้สมรรถนะในวิชาชีพทางการศึกษานั้น คณะกรรมการคุรุสภาในคราวประชุมครั้งที่ 5/2548 วันที่ 21 มีนาคม 2548 และการประชุมครั้งที่ 6/2548 วันที่ 18 เมษายน 2548 ได้อนุมัติให้ออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพประกอบด้วย ความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และได้ลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76 ง ลงวันที่ 5 กันยายน 2448 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 58) เนื่องจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาประกอบด้วยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) มีมาตรฐานความรู้แตกต่างกัน ฉะนั้นจึงมีสมรรถนะที่แตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 6-41) ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามสมรรถนะที่กำหนด จึงจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และเมื่อเข้าสู่วิชาชีพแล้วจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนตามสมรรถนะที่กำหนด (สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา, 2548)

ความสำเร็จหรือการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และชุมชน โดยยึดหลักให้สถานศึกษาเป็นฐานที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในระดับปฏิบัติให้มากที่สุด จะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการบริหารงานอย่างเต็มที่ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องการผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะใหม่ที่มีความสามารถ มีทักษะแบบใหม่ เพื่อนำสถานศึกษาสู่เส้นทางใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา และจากการที่มีการกระจายอำนาจและภารกิจสู่สถานศึกษาอย่างมากมายเช่นนี้ เท่ากับเรียกร้องให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกัน และเกื้อหนุนซึ่งกันและกันสูง (วุฒิชัย วรชิน, 2546, หน้า 2) นอกจากนี้ จำลอง นักพ่อน (2550, หน้า 2) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษานั้น มีความจำเป็นต้องคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารอย่างเคร่งครัด และมีคุณภาพอย่างแท้จริง เพราะบุคคลดังกล่าวมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติงานค่อนข้างยากให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นบุคคลใดก็ตามที่มีความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นที่จะสมัครเข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะต้องฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพให้จงได้ เป็นการเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล จำเป็นต้องได้ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ทั้งนี้ต้องสามารถระบุได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีสมรรถนะอย่างไรบ้าง

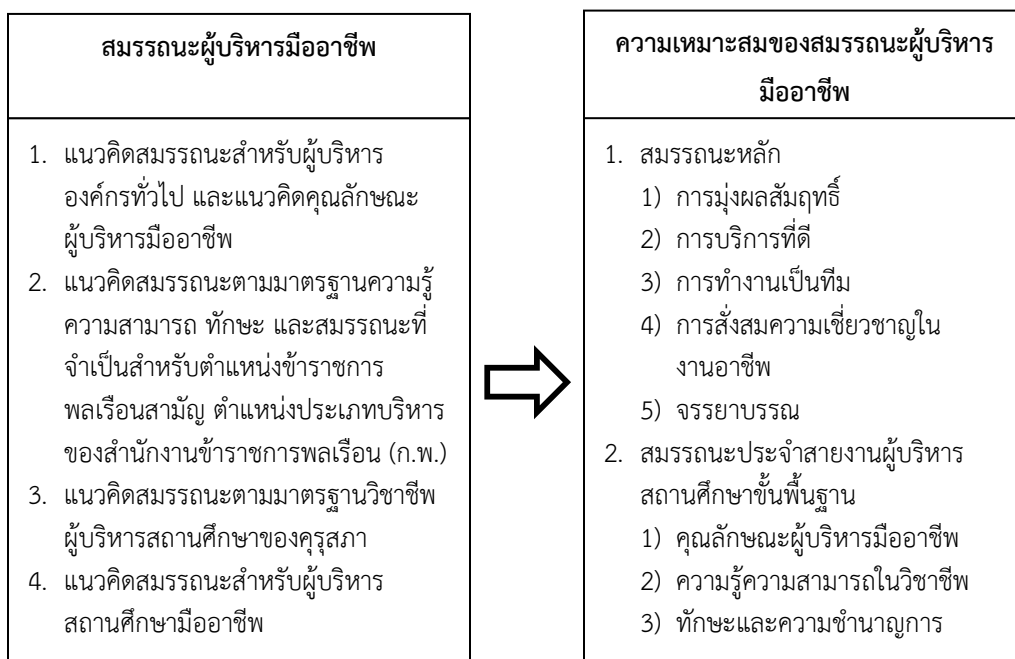
จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและเสนอสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการประเมินผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ การสรรหา คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว ต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อค้นหาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ : กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.) ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรอง

ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งดังกล่าวจาก 185 เขตทั่วประเทศ รวม 31,494 โรงเรียน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 31,494 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับต้นแบบ สมรรถนะ แนวคิดที่สำคัญๆ ของนักวิชาการ และแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) แนวคิด สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพทั่วไปและคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ 2) แนวคิดสมรรถนะ ผู้บริหารมืออาชีพของสำนักงานข้าราชการพลเรือนไทย (ก.พ.) 3) แนวคิดสมรรถนะตาม มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 4) แนวคิดสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และ 5) แนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. โดยมุ่งศึกษาเฉพาะสมรรถนะและองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ.

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2552 ถึง 25 มีนาคม 2554

5. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) ระหว่างการวิจัยเชิง ปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษา เชิงปริมาณ ดังนี้

5.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ จากประชากร 31,494 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 394 คน โดยใช้ สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้เกิดความ คลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยได้ไม่เกิน $\pm 5\%$ ของ σ ($E = 0.05 \sigma$) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างนั้น ตามโครงสร้างการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งเขตตรวจ ราชการออกเป็น 20 เขตตรวจราชการ (ส่วนกลาง 1 เขต ภูมิภาค 19 เขต) และแบ่งการ บริหารเป็น 185 เขต ดังนั้นจึงได้สุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งชั้นเป็น 185 เขตพื้นที่การศึกษา

และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากบัญชีรายชื่อผู้บริหารสถานศึกษาเขตละ 2 คน สำหรับเขตที่มีจำนวนสถานศึกษามากได้สุ่มตัวอย่างเขตละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 394 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ โดยจัดทำเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมข้อคำถาม 75 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ และได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยนำไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ฉบับ แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์คุณภาพ โดยหาค่าความสอดคล้องของคะแนนรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .961

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนหนึ่งได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และขอรับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ อีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนด้วยตนเอง

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยหาค่า ดังนี้ 1. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ แบบประมาณค่า 5 ระดับ 3. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ใช้วิธี PCA (Principal Component Analysis) และหมุนแกนตัวประกอบแบบ Orthogonal Rotation ด้วยวิธี Varimax Method ที่ 25 รอบ โดยค่าของ

น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 สมรรถนะหลักในแต่ละสมรรถนะจะต้องอยู่ในองค์ประกอบที่มีค่า Initial Eigenvalues ตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

ในขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจัดประชุมสัมมนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด ส.พ.ฐ. ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในขั้นตอนนี้ เป็นกลุ่มผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง รวมจำนวน 15 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ เป็นประเด็นการสัมมนาสอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 2 กลุ่มสมรรถนะ 64 ตัวบ่งชี้ และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเชิญประชุมสัมมนา
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมมนา ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละประเด็นและสรุปสาระสำคัญ

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.) มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุดเนื่องจากสมรรถนะและตัวบ่งชี้ทุกด้านมีความชัดเจน และตรงกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวหมายถึงขีดความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงคุณลักษณะส่วนลึกภายใน เช่น แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ทักษะคิด ค่านิยม ความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญการ และคุณลักษณะภายนอกที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่โดดเด่นในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดในสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสูงกว่า ซึ่งสามารถวัดสังเกตเห็นได้ และผลการวิจัยครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553, หน้า 3) ซึ่งกำหนดว่า สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมา

จากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่น ในองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของอานนท์ ศักดิ์วีระวิญญ์ (2547, หน้า 61) กล่าวว่า สมรรถนะ คือคุณลักษณะของบุคคลซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะความสามารถ และคุณสมบัติ ต่างๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ ซึ่งจำเป็น และสอดคล้องกับความเหมาะสมขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่นๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญๆ อะไรบ้าง นอกจากนี้ การแบ่งกลุ่มสมรรถนะยังมีความชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2546, หน้า 20) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นลักษณะของกลุ่มความรู้ ทักษะ และบุคลิกลักษณะที่จำเป็นต่อความพึงพอใจและความสำเร็จของการปฏิบัติงานหรือการ ดำรงตำแหน่ง

สรุปสมรรถนะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. ประกอบด้วย 2 กลุ่มสมรรถนะ 66 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สมรรถนะหลัก มี 5 ด้าน

1. ด้านจรรยาบรรณ ตัวบ่งชี้ เช่น การดำรงตนและประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ การมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคมโดยยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ด้านการบริการที่ดี ตัวบ่งชี้ เช่น การมีความตั้งใจและความพยายามในการให้บริการที่ดีและมีมาตรฐานต่อผู้รับบริการทุกคนอย่างเสมอภาค มีจิตมุ่งบริการ ช่วยเหลือ เสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ โดยมุ่งหวังให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจภายใต้กฎระเบียบ

3. ด้านการทำงานเป็นทีม ตัวบ่งชี้ เช่น การสร้างความสามัคคี การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่กันและกัน เพื่อผลสำเร็จร่วมกันขององค์กร

4. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตัวบ่งชี้ เช่น การมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่องค์กร

กำหนดหรือเกินกว่ามาตรฐานและสำเร็จทันการณ์ ปรับปรุงและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

5. ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ตัวบ่งชี้ เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนใจ ศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานจนเกิดผลสัมฤทธิ์

กลุ่มที่ 2 สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ

(1) ความเป็นผู้นำ ตัวบ่งชี้ เช่น การเป็นผู้นำที่เสียสละ อุทิศตน เวลาและประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น การมีวินัยและตรงต่อเวลา การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สุขุม มั่นคง หนักแน่น กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเปลี่ยนแปลง การมีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถตัดสินใจได้ในสถานการณ์ความไม่แน่นอนต่างๆ ด้วยความมั่นใจ สามารถสร้างผู้นำ สร้างทีมงานและจูงใจให้มุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ สามารถริเริ่มหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทความเป็นจริงของโลกปัจจุบัน

(2) การบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ เช่น มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม พัฒนาศักยภาพบุคคล ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเสมอภาค กำหนดยุทธศาสตร์องค์กรอย่างชัดเจน และสามารถแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้ การตัดสินใจมีการ วิเคราะห์ข้อเท็จจริงต่างๆ และตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุดในสถานการณ์นั้นๆ นำผลงานวิจัยใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์หรือเป็นแม่แบบในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) บุคลิกภาพ ตัวบ่งชี้ เช่น มีบุคลิกดีทั้งกาย วาจา ใจ คือ มีท่าทางดี สง่างาม การแต่งกายเหมาะสมฤดูกาลเทศะ มีริยามารยาทดี และมีจิตใจงดงาม น่านับถือ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความคล่องแคล่ว ว่องไว

กระตือรือร้น และมุ่งมั่นทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ ประนีประนอม ยืดหยุ่น ผ่อนปรนอย่างชาญฉลาด สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

2. ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ตัวบ่งชี้ เช่น เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร มีความรู้เกี่ยวกับหลักการ และกระบวนการบริหารการศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา การบริหารทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องปฏิรูปการศึกษา สามารถบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้รอบรู้ในเชิงนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ทันทกับข้อมูลข่าวสารรอบด้าน ทันทกับยุคสมัย

3. ทักษะและความชำนาญการ ตัวบ่งชี้ เช่น เป็นผู้มีทักษะในการบริหาร การสั่งการ การมอบหมายงาน การตัดสินใจ การควบคุมและการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เป็นสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานหรือสูงกว่า สามารถสื่อสารทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีความชำนาญเรื่องกฎหมายและกฎระเบียบราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สามารถหาคำตอบได้เมื่อมีข้อสงสัยในการปฏิบัติหน้าที่ประสานงาน ประสานประโยชน์กับองค์กรต่างๆ ได้ดี

7. การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ตามกรอบแนวคิดเพื่อหาคำตอบที่จำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบสมรรถนะ 2 กลุ่มสมรรถนะ 56 ตัวบ่งชี้

ผลการร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ในขั้นตอนที่ 2 ภาพรวมเห็นว่าองค์ประกอบสมรรถนะทั้ง 2 กลุ่ม 56 ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมครอบคลุมเนื้อหาตามหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในส่วนของสมรรถนะหลัก 5 ด้านนั้นมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพของทุกองค์กร ซึ่งสมรรถนะหลักเหล่านี้ น่าจะถือเป็น

บรรทัดฐานของผู้บริหารมืออาชีพได้และในส่วนของสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้านนั้น เป็นสมรรถนะที่มีความเหมาะสมและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสมรรถนะหลัก เพราะครอบคลุมทั้งด้านมืออาชีพ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านทักษะความชำนาญการ ซึ่งทุกด้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ หากผู้ใดมีครบถ้วนถือว่าเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงควรให้น้ำหนักความสำคัญของทั้ง 2 กลุ่มสมรรถนะเท่ากันและควรเพิ่มเติมตัวบ่งชี้สมรรถนะ สรุปลำดับได้ สมรรถนะ (ฉบับร่าง) รวม 2 กลุ่มสมรรถนะ 64 ตัวบ่งชี้

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ในขั้นตอนที่ 3 ภาพรวมพบว่า สมรรถนะและตัวบ่งชี้สมรรถนะที่ผู้วิจัยได้ศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ถึงมากที่สุดเนื่องจากสมรรถนะและตัวบ่งชี้ทุกด้านมีความชัดเจน และตรงกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมืออาชีพในปัจจุบัน เป็นสมรรถนะที่แสดงถึงขีดความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงคุณลักษณะส่วนลึกภายใน เช่น แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ทักษะคิด ค่านิยมคุณลักษณะเฉพาะต่างๆ ความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญการ และคุณลักษณะภายนอกที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่โดดเด่นในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดในสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสูงกว่า และสามารถวัดสังเกตเห็นได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนาระบบงานประจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. (2553, หน้า 3) กำหนดว่า สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547, หน้า 61) กล่าวว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆอันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่นๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น นอกจากนี้การแบ่งกลุ่มสมรรถนะยังมีความชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2546, หน้า 20) กล่าวว่าสมรรถนะเป็นลักษณะของกลุ่ม

ความรู้ ทักษะและบุคลิกลักษณะที่จำเป็นต่อความพึงพอใจและความสำเร็จของการปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่ง

สมรรถนะหลัก 5 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านจรรยาบรรณ ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน เนื่องจากจรรยาบรรณ คือ หัวใจสำคัญของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคือ “แม่พิมพ์” หรือ “ต้นแบบ” ที่ต้องทำหน้าที่อบรม สั่งสอน เด็กและเยาวชนให้เติบโตใหญ่เป็นคนดี และเป็นอนาคตของชาติต่อไป หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดสมรรถนะด้านนี้หรือให้ความสำคัญน้อย ย่อมบ่งบอกถึง “ความเสื่อม” ที่กำลังจะเกิดขึ้นใน “ระบบการศึกษาไทย” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่เป็นการศึกษาภาคบังคับมีหน้าที่สร้างคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ ดังนั้นผู้บริหารมีอาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นเลิศเท่านั้น แต่จะต้องมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องไม่กระทำความผิดปฏิบัติต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ และมีจรรยาบรรณต่อสังคม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน พงษ์จันทร์ (2547) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามที่เสนอของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชัยภูมิ ว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544, หน้า 8-14) ที่กล่าวถึงปัญหาด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของไทย เช่น ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาบางจังหวัดอยู่ในระดับคุณภาพ “ควรปรับปรุง” บางจังหวัดอยู่ในระดับ “พอใช้” แต่ที่อยู่ใน “ระดับดี” มีน้อยมาก และในการอภิปรายผลจากการศึกษาครั้งนี้ ยังได้สรุปว่า การบริหารและการจัดการศึกษา จะบรรลุเป้าหมายของการศึกษาย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก จึงจะสามารถนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา สอดคล้องกับนักวิชาการ รุ่ง แก้วแดง

(2545, หน้า 5-6) ให้นิยาม คำว่า“มืออาชีพ”ว่า ต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สำหรับยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด

สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยอันดับสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ เนื่องจากความสำเร็จหรือการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและชุมชนโดยยึดหลักให้สถานศึกษาเป็นฐานที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในระดับปฏิบัติให้มากที่สุด จะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการบริหารงานอย่างเต็มที่ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องการผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะใหม่ที่มีความสามารถ มีทักษะแบบใหม่เพื่อนำสถานศึกษาสู่เส้นทางใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา และจากการที่มีการกระจายอำนาจและภารกิจสู่สถานศึกษาอย่างมากมายเช่นนี้ เท่ากับเรียกร้องให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำลอง นักพ่อน (2550, หน้า 2) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษามืออาชีพนั้น มีความจำเป็นต้องฝึกฝน และพัฒนาตนเองให้เป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพให้จงได้

สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะ สรุปได้ 2 กลุ่มสมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก 3 องค์ประกอบ และสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 องค์ประกอบรวม 64 สมรรถนะ ในภาพรวม พบว่าทุกองค์ประกอบและทุกสมรรถนะมีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะโดยการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั้ง 2 แบบ ได้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 2 กลุ่มคือ กลุ่มสมรรถนะหลัก และกลุ่มสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 64 สมรรถนะเท่ากันและเหมือนกันทุกสมรรถนะ จะมีความแตกต่างกันก็เฉพาะการจัดกลุ่มจำนวนองค์ประกอบ และการให้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบสมรรถนะเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงและมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงทำให้ได้รับทราบถึงปัญหาข้อเท็จจริง ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความเหมาะสมของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นจึงสมควรหาข้อสรุปโดยการประชุมสัมมนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและยืนยันผล การศึกษาวิจัยในขั้นตอนต่อไป

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมมนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. จำนวน 15 คนในขั้นตอนสุดท้าย ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็นที่เห็นว่า สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยเสนอ มีความเหมาะสม สามารถรับรองการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกได้จริง และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการลำดับข้อความตามภารกิจ การบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 39 เรื่อง ภารกิจการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ผลการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนนี้ สรุปได้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 2 กลุ่มสมรรถนะ 66 ตัวบ่งชี้

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

8.1 สมรรถนะหลักที่มีความเหมาะสมอันดับสูงสุด ได้แก่ จรรยาบรรณ ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ การสรรหา คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้งโยกย้าย ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณเป็นอันดับแรก และควรให้ครอบคลุมสมรรถนะหลักในทุกด้าน

8.2 สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด ส.พ.ฐ. สมรรถนะที่มีความสำคัญอันดับสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.) ควรศึกษาผลการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

พลุ เดชะรินทร์. (2546). *การประเมินผลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2548). *เอกสารวิชาการ : มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). *รายงานผลการประเมินพฤติกรรม*

ด้านการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการ

การประเมินศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : เจริญผล.

วิทยานิพนธ์

ทนุพันธ์ หิรัญเรือง. (2547). *การศึกษาสมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร*

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เขตตรวจราชการที่ 15. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วุฒิชัย วรชิน. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับประสิทธิผลภาวะผู้นำของ*

ผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในกรุงเทพมหานคร. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2548). *ที่มาของสมรรถนะ*. สืบค้นข้อมูล 31 มกราคม 2553 จาก <http://www.ocsc.co.th>.

จำลอง นักร้อง. (2550). *เส้นทางสู่นักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. สืบค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2552

จาก <http://www.moe.go.th/wijai/road%20map.htm>.

ภัครธรณ์ เทียนไชย. (2552). *สมรรถนะประจำตำแหน่งปลัดอำเภอ*.

สืบค้นข้อมูล 11 ธันวาคม 2552

จาก http://www.dopa.go.th/web_pages/m03020000/article/article18.doc.

สำนักพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ. (2553). *หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1008/ว7 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2553 เรื่อง มาตรฐานและแนวทางการกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภทบริหาร*.

สืบค้นข้อมูล 1 มิถุนายน 2553 จาก

<http://www.ocsc.go.th/ocsccms/uploads/circular/ccl0000440.pdf>.